

El 22 de gener del 1778, va nèixer a Solsona el mestre Gaietà Ripoll, l'última persona executada per la Inquisició acusada d'heretgia a Europa.

Sebastià Carratalà - 22/01/2026 – Diari La Veu del País Valencià

Gaietà Ripoll i Pla (Solsona, 22 de gener de 1778 - València, 31 de juliol del 1826)

Fill d'un daurador, va estudiar teologia a Barcelona. Durant la guerra del Francès, va caure presoner de les tropes napoleòniques i va ser conduït a França, on va entrar en contacte amb grups de pacifistes quàquers i lliurepensadors que li van canviar la manera d'entendre les creences religioses. Amb aquest bagatge i una vegada alliberat, es va retirar com a mestre a la partida de Perú, llavors una pedania de l'actual Russafa, a València.

Allí, es va dedicar a instruir els xiquets de l'horta en una escola coneguda com l'Escaleta que es trobava al camí de Pinedo. Segons algunes descripcions que ens han arribat, Ripoll es negava a menjar carn per no fer mal als animals, practicava la caritat i tenia en Jesús un model d'imitació. Una imatge molt allunyada de l'heretge infernal i pervers que van veure en ell els jerarques locals de l'església.

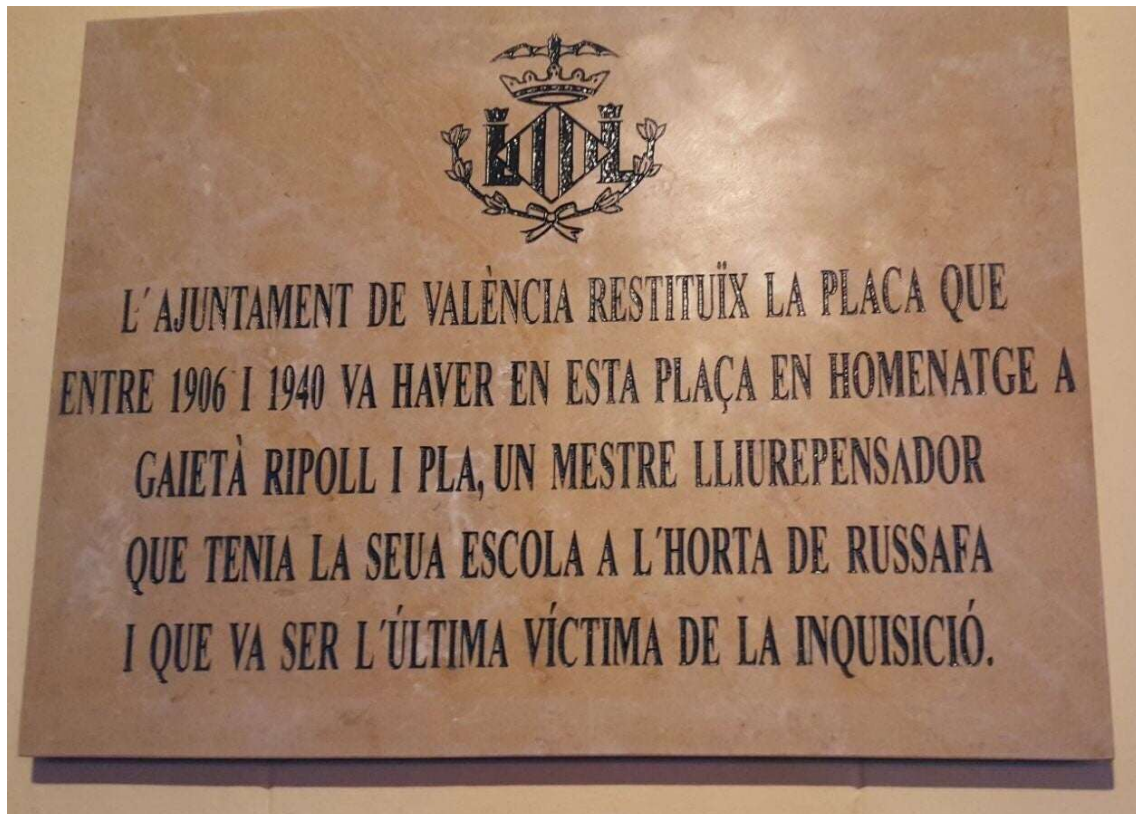
Els temps, però, es van girar a la seua contra. Des del 1823, l'església es queixava que la religió estava abandonada en Espanya i pressionava el monarca Ferran VII per tal que restablira el Tribunal de la Santa Inquisició. El rei es va veure incapaç d'actuar i, finalment, cada bisbe va decidir pel seu compte la rehabilitació o no del tribunal, que va renàixer amb el sinistre nom de Junta de Fe. A València, l'encarregat del restabliment de la Inquisició va ser el bisbe Simó López, provinent d'Oriola, on des del 1815 i fins al 1824, va imposar la línia més tradicionalista.

Ripoll va ser denunciat a la Junta per una dona de l'horta. Segons el cronista Salustiano Olózaga, el denunciat *«en vez de exigir a sus discípulos que, al entrar en ella (en l'escola) dijese Ave-María Purísima, les enseñaba a decir Alabado sea Dios, y que no los llevaba a misa, ni les hacía salir a la puerta cuando las campanillas anunciaban que pasaba el viático por la calle»*.

Assabentat dels fets, el president de la Junta de Fe, Miguel Toranzo y Ceballos, es va llançar de seguida sobre Ripoll i després d'un procediment del tot irregular, el 29 de setembre de 1824, va decretar la detenció i l'embargament dels béns del mestre solsoní.

El 8 d'octubre, el Polserut (com se'l coneixia popularment a causa del seu aspecte: alt, amb barba negra i grans tirabuixons) va anar a parar a la presó de Sant Narcís de València, on va passar per un autèntic calvari durant dos anys. Atesa la seua negativa a abjurar de les seues idees, el 30 de març de 1826, el tribunal el va condemnar a mort tot permetent-se-li la gràcia de morir penjat i no cremat viu.

El dia de l'execució el condemnat per ser un *«hereje formal y contumaz»* fou conduït vestit d'hopa negra, amb les mans emmanillades i muntat sobre un ase pels carrers de Serrans, Sant Bartomeu, Cavallers i Bosseria (tots guarnits amb creus i imatges coberts amb draps negres) fins a la forca alçada a la plaça del Mercat, just al costat de la desembocadura del carrer dels Conills. Tenia només 48 anys.

Una placa recorda el mestre Gaietà Ripoll a la plaça del Mercat

El jove eclesiàstic Gaspar Bono Serrano va descriure el martiri de Ripoll al llibre *Suplicio de un deista*, publicat el 1870. Segons Bono, l'executat va tardar molt a morir, tant per la seua corpulència física com pel poc ofici del botxí. Una vegada mort, el seu cos va ser introduït dins d'una bota que van pintar amb flames i serps i, tot seguit, llançat al riu Túria, enfront del passeig de l'Albereda. L'execució d'aquell desgraciat va impressionar els valencians i encara els europeus que a través de diverses cancelleries van protestar al govern de Madrid. Govern que a la pràctica es va rentar les mans davant d'un crim horrible com aquell. Temps a venir, Ripoll es convertiria en un dels personatges cabdals del republicanisme valencià gràcies, en part, a l'exaltació de Blasco Ibàñez. El 1893 el regidor republicà de l'Ajuntament de València va proposar que la plaça de la Constitució de Russafa duguera el seu nom. La idea, però, va ser durament criticada per *Las Provincias* i per *La Correspondencia de Valencia* i els republicans no se'n van eixir amb la seua fins al 1906.

Amb el temps, l'existència i el significat de l'execució del deista solsoní acabaria passant a l'oblit. Un oblit de tant en tant trencat per l'homenatge d'algunes associacions com Europa Laica, que el

desembre del 2016 el va recordar instal·lant una placa a la Llotgeta de la plaça del Mercat.

Fonts: Francesc Viadel, «[Els valencians i Ripoll, el darrer executat per la Inquisició](#)», Diari La Veu, 2017 / Salvador Cot, «[El mestre Gaietà Ripoll, l'últim heretge executat a Europa](#)», El Món, 2019 / [Enciclopèdia Catalana / Viquipèdia](#)